

[Accueil](#)[Revenir à l'accueil](#)[Collection Mythologiae libri decem, Francfort, André Wechel, 1581](#)[Collection Mythologia, Francfort, 1581 - Livre IV](#)[Item Mythologia, Francfort, 1581 - IV, 12 : De Chirone](#)

Mythologia, Francfort, 1581 - IV, 12 : De Chirone

Auteur(s) : Conti, Natale

Collection Mythologia, Francfort, 1581 - Livre X

Ce document a pour résumé :

[Mythologia, Francfort, 1581 - X \[42\] : De Chirone](#)

Collection Mythologia, Venise, 1567 - Livre IV

Ce document est une version augmentée de :

[Mythologia, Venise, 1567 - IV, 12 : De Chirone](#)

Collection Mythologie, Paris, 1627 - Livre IV

[Mythologie, Paris, 1627 - IV, 13 : De Chiron](#) est une transformation de ce document

---

Collection Mythologie, Lyon, 1612 - Livre IV

[Mythologie, Lyon, 1612 - IV, 12 : De Chiron](#) est une traduction de ce document

---

Informations sur la notice

Auteurs de la noticeÉquipe Mythologia

Mentions légales

- Fiche : Projet Mythologia (CRIMEL, URCA ; IUF) ; projet EMAN, Thalim (CNRS-ENS-Sorbonne Nouvelle). Licence Creative Commons Attribution - Partage à l'Identique 3.0 (CC BY-SA 3.0 FR)
- Images : Münchener DigitalisierungsZentrum (MDZ).

Présentation du document

PublicationFrancfort, André Wechel, 1581

ExemplaireRegensburg (Allemagne), Staatliche Bibliothek, 999/Hist.pol.1307

Formatin-8

langue(s)

- Grec ancien
- Latin

Paginationp. 377-381

Des dieux, des monstres et des humains

Entités mythologiques, historiques et religieuses [Chiron](#)

Notice créée par [Équipe Mythologia](#) Notice créée le 28/12/2018 Dernière modification le 25/11/2024

Etiam est ut illi etiam gallum attribuerint ob vigilantiam, vel potius ob diligentiam erga aliquo morbo laborantes. baculus erat eius gestamen cum serpente inuoluto, quia medicina sit quasi fulcimentum humanæ vitæ sensum labantis, atq. anguis multis remedijs sit accommodatus. Hæc ea sunt quæ de Æsculapio memoriz prodita sunt ab antiquis, quæ partim physicè, partim historicè sunt intelligenda. Quidquid enim de Dijs finxerunt antiqui, id habuit historiam tanquam suarum narrationum fundamentum.

¶ Non defuerunt qui locum datum fuisse fabulæ de Æsculapio tradiderint, quod mortuos ab inferis reuocaret, quia nonnullos quorum conclamata esset spes vitæ, sanitati restituerit per vim medicamentorum: unde fabulati sunt antiqui Plutonem apud Iouem conquestum fuisse, quod suum imperium Æsculapius exinaniret. Ideo fulmine percussus fuisse à Ioue inquit, quod accidit paulo ante Troiana tempora. Verum de Æsculapio satis, nunc de Chirone eius magistro dicamur.

De Chirone.

CAP. XII.

Chironem Æsculapij magistrum alij ex alijs parentibus natum esse tradiderunt. Quid. lib. 6. Metamorphoseon Saturni filium putauit, ut est in hoc versu:

¶ Saturnus equo geminum Chirona creauit.

Hunc Apollonius libro primo Argonauticæ, Philyræ filium fuisse dixit in his:

*αὐτὰρ ὄγ' ἔξ ὑπάτης ἔφρασε κίχρη ἀγχιθαλάσσης
 χίρωνος φιλυριδης.*

*Ad mare descendit montis de parte suprema
 Chirona Philyrides.*

Nam fama est Saturnum Philyram Oceani filiam in insula Philyride compressisse, qui veritus ne à Rhea superueniente in adulterio deprehenderetur, sese in equum mutauit. è quo cōcubitu natus est Chiron ab umbilico superiores partes corporis habens hominis, inferiores equi, ut testatur Apollonius lib. 2. his carminibus:

*νυκτὶ δ' ἐπιπλομένη φιλυρηίδαν ἦσαν ἄμαισρον
 ἔπει μὲν οὐρανὸς ἰδὲ φιλύρη κρέτες, εὐτ' ἴη Ὀλύμπῳ
 Τετάρτων ἦσασιν, ὃ δ' ἐφρασε κίχρη ἀγχιθαλάσσης*

ζεύς ἔτι κρητήσσι μετ' ἑρπίφει' ἰδ' αἰεσίην,
 ῥ' ἄντιξάπαρσιν περιλήξασα. τὸς δ' ἐνὶ λίκτροισιν
 τέτμηθ' ἑὶς μεταγωγέ. δ' ἄ' ἔξ' ἐντὸς ἀνορέσας
 ἴασυτο χαστ' ἠντι φουῖν ἰταλῆκιος ἰππῶ.
 ἢ δ' αἰδ' οἱ χῶρόν τι κρη' ἦδ' ἑα κῆρα λιπύσσε
 π' κιατὸς φιλύρῃ, ἢς ἦρα μακρὰ πέλαισγῶν
 ἔλθ', ἦαδ' ἢ χείρωτα πηλώριον, ἄλλα μὲν ἰππῶ.
 ἄλλα δ' οἰῶ ἀτάλαντος. ἀμοιβῆαι ἤ τ' ἴκεν αἰὼν.

Æquora sulcantes advenit Philyreidatandem:

Hinc, vbi caelestis Saturnus, cum puer esset

Jupiter, Idam & nutritorem in antrum

Curetes inter, regeret Titanas at ipse,

Congressus Philyra est formosa. Sed Rheanullo est

Capta dolo: in lecto hos ambos invenit, ut ille

Diffusus ceruice imbu hinc inuit equinus.

Ipsa pudore locum, montes, callesq; reliquit

Oceani Philyra, ac montes petit inde Pelagos.

Hic Chirona parit, cuius pars altera Divi

Persimilis sit equum tursum pars altera turpi.

Suidas tamen Chironem unà cum reliquis Centauris Ixionis filium fuisse censuit. Hic uxorem habuisse Chariclo memoratur Apollinis filiam, vel Oceani, vel Persiæ, sicut alij maluerūt, quæ accedentibus ad litus Argonautis, in quo habitabat Chiron, unà cum Chirone Achillem, quem educandum & erudiendum acceperat, ut ait Pausanias in Laconicis, secum attulit, ut scribit Apollonius in primo Argonauticorum:

εὐὸ καὶ οἱ παρ' αἰετὸς ἰππῶ λῆγιον φερέουσα

πηλῆϊδ' ἢν ἄ' χιλῆα, φίλῳ δ' ἰδ' ἰκετο πατρί.

Peliden uxor parium portabat in vlnis

Dulce omnis, id chara properans ostendere patri.

Memorie prodidit Staphylus in lib. de Thessalia, quòd Chiron astrologiæ peritissimus, ac vir sapientissimus fuit, qui cum vellet Peleum esse virum celeberrimum, Actoris Myrmidonis filiam ad se aduocauit, famamque dissipandam dixit, quòd Peleus Æaci & nymphæ Daidis filius, ac Telamonis & Phoci frater, Thetidem Ioue ita concedente uxorem esset ducturus, ad quas nuptias Dij cum ingentibus imbribus & tempestate accedent. Eà cum dixisset, tempus obseruauit, in quo multe fierent pluuie ac venti de caelo: quo etiam tempore Peleo Philo-

melana

meli dedit, atq; inde fama increbuit, quòd Peleus Thetidem duxerit. Quàuis scribit Dailochus ac Pherecydes, quòd Peleus posteaquam purgatus fuit à fratris Phoci caede, quem disco percussit cū exerceretur, ab Euryto Actoris filio, eius filiam Antigonen, at nò Thetidē vxorem duxit. Alij dicunt Antigonen prius nupsisse Peleo, deinde illa mortua ductam fuisse Thetidem. Deinde cūm adoleuisset Chiron, in syluas adijisse dicitur, vitesq; herbarum primus obseruasse: qui etiā ob peritiā postea chirurgiæ, & ob leuitatē manuum in tractandis vulneribus, Chiron fuit nominatus. Est enim maximum peritiæ ferē argumentum in dignoscendis chiturgis si manus habeant leuissimas in vulneribus tractandis. Habuit Chiron è Chariclo nymp̄ha Ocyrhoen filiam, quæ ita fuit appellata, quia ad ripas fluminis celestissimi nata sit, vt testatur Ouidius libro secundo Metamorphoseon:

*Ecce venit rutilis humero protecta capillis
Filia Centauri: quam quondam nymp̄ha Chariclo
Fluminis in rapidis ripis enixa vocauit Ocyrhoen.*

Habuit & Endeidem è Philyra vxore, suscepit præterea Caryclum è Pisidice nymp̄ha. Fertur idem Chiron cūm primū se in syluas contulisset, fuisse à Diana venandi rationem edoctus, vt nos in lib. 4. Venationum nostrarum scripsimus:

*Qui primus tulit ista viris? hominumne Deūmne
Ingenijs inuenta? dedit quis commoda tanta?
Delia Phallyriden primum Chirona fugaces
In sparsos per rura greges, syluasque vagantes
Armauit, fecitque vias in commoda tanta.
Salue magne parens, venandi magne repartor,
Herbarum, citharæque patens, calisque perite.*

Nam præter cognitionem herbarum, rerumque celestium, fertur Chiron mirificè fuisse citharæ pulsandæ peritus; qua etiam ratione nonnullos morbos sedauit, vt ait Staphylus libro 3. rerum Theisalicarum, & Boetius in Musica. Ab hoc Hercules astrologiam percepisse dicitur, vt suo loco dicemus. Cūm postea Herculis sagittas veneno Lerneæ hydræ perlitas Chiron sequentibus temporibus tractasset, in alterum pedem ovis vnā illarum cecidisse affirmant: qui dolore vulneris diu discruciatu, cūm natus esset ex immortalī patre, mori non poterat: quare Deos precatus est, vt sibi mortali esse liceret,

ut testatus est Acusilaus, & Cratinus, qui huius argumenti a-
ctum composuit. Id verò cum Iouis misericordia obtinuisset,
inter sidera relatus fuit, ut testatur Hyginus in lib. de Stellis. Il-
lud autem ita futurum esse vaticinata patri suo fuerat Ocythoe,
ut est in his apud Ovid. quamuis eum mortuum fuisse dicat:

*Tu quoque thare pater nunc immortalis, & tua
Omnibus sit maneat nascendi lege creatus,
Passe mori capies tum, cum cruciabere dira
Sanguine serpentis per saucia membra recepto.
Teque ex aeterno patientem numina Mortis
Efficient, triplicesque Dea tua fila resoluent.*

Conuersus est igitur Chiron in signum illud caeleste, quod nunc
etiam à sagitta illa nomen retinet, atque ita formatur ut videat-
ur sagittam è vulnere extractam ostentare. Cum verò eximie
fuisset pius & Deorum immortalium cultor, fertur illi ara ante
oculos collocata inter sidera, qua eius religio & pietas in per-
petuum demonstraretur. At Mnesagoras non vulneratum fuisse,
sed longioris vitae petensum censuit mortem à Dijs immorta-
libus procatum fuisse: quare etiam Theocritus in Thalyfia il-
lum senem ac longeuum nominat in his:

*ἄρα γὰρ πα τοῖνδ' ἐφ' ὄλῳ κατὰ Λαίτοιο ἄντρον
κρητὴρ Ἡρακλῆι γέρας ἰεῖσσι το σείρασι.
Talsa nonne Pholis saxosorum in antro
Alcida statuit longaeuus pocula Chiron.*

¶ Atque haec ea sunt quae de Chirone ab antiquis scriptori-
bus tradita sunt: nunc vnde deducta fuerint, perquiramus. Di-
citur Chiron Saturni & Philyrae filius, quia cum artis meden-
di & chirurgiae peritiam inuenisse putetur, illa cognitio è tem-
pore & experientia nata fuerit. Est enim φιλαμικα, πείρα ve-
tò experientia: quare inuentio chirurgiae mater φιλαρα,
quasi φίλαρα dicta est. Nam si à πείρα dictione prima litera
abiiciatur, id nomen existet. Nam prior fuit empirica quam
theorica medicina. Eius filia fuit Ocythoe quoniam haec ars
necessario viam aperit corruptis humoribus: qui quo citius
& commodius defuiderint, eo citius vulnus sanari potest. At-
que ut summam dicam, vniuersum ferè chirurgiae negotium
in scite eliciendis malis humoribus consistit: quae in re pri-
mum est, ut per dietam & viuendi moderationem quam ma-
ximè vacuum his humoribus corpus habeamus, quod quanto
magis

magis expurgatum fuerit, quasi faciliorem vitae nostrae decursum transibimus; proximum verò ut male affecto corpori facilis exitus malis humoribus pateat. Fuit Chiron altera parte homo, altera equus: quia idem chirurgiae beneficium non ad homines solum, sed etiam ad alia animalia, & ad usum iumentorum extenderat. Hunc ex immortalibus parentibus natum esse dixerunt, quia infinita propè videatur illa cognitio, quae nunquam satis percepta aut absoluta ab humanis ingenijs fuerit. Fabulati sunt post longum annorum numerum à Ioue hunc impetrasse ut aliquando mori posset, quia saepius rerum omnium scientiae & cognitiones sint per temporum vicissitudines immutatae, quae cum ad summum excreuerunt, mox, ut res caeterae humanae, decrescunt & relabuntur. Dicitur inter sidera Chiron fuisse relatus, non solum quia hominibus de reliquis benemeritis aetate erigerentur ab antiquis, quos inter Deos, aut inter sidera collocabant: sed etiam quia per haec hominum religionem & pietatem à Deo non negligi volebant ostendere, ut caeteros homines ad probitatem hortarentur, cum viri boni & integri calamitates tandem Deus leuet, & pro ijs magnam ac perpetuam & felicitatem & gloriam deniq. largiatur. Non desuerunt tamen qui Aesculapium patris inuentis chirurgiam addidisse putarint, & radicam quarundam herbarum cognitionem, & mitiones pharmacorum, qui eò rem medicam deduxit, ut princeps & inuentor & Deus medicinae creditus sit. At de Chirone satis, nunc de Venere rem omnium parente dicatur.

De Venere.

CAP. XIII.

VENEREM illam, quam vulgus mortalium, deliciarum, voluptatumque omnium, & blanditiarum, & elegantiae Deam esse putauit, natam esse fabulantur è Caeli genitalibus partibus à Saturno caesis, & in mare proiectis, sine matre, ex illa spuma scilicet, quae ex illarum iactu in summa aquae parte exorta est. Hanc, ne furete turpiter, & iumentorum in morem libidine agitari viderentur homines, vnà cum filio Cupidine introduxerunt, & pro Dijs coluerunt: quorum in potestate esse dixerunt omnia commoda ad libidinem spectantia largiri. Nam si de medio Veneris & Cupidinis nomina tollantur: aut, si non Dei, sed desideria & impetus naturae, illi esse credantur,